

Spredte Træk til Belysning af europæiske og oversøiske Landbrugs Forhold fra 1870'erne til Nutiden.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab
den 30. Januar 1907 af Sekretær *H. Hertel*.

(Sluttet fra Side 256.)

Er der i den sidste Snest Aar gaaet Konkurrenter til det europæiske Landbrug ud af Spillet, er der imidlertid kommet ny til, Kanada, Argentina og Australien, der sammen med de 2 ældste, Rusland og de Forenede Stater, nu besørge Evropas Forsyning udefra med Levnedsmidler. Da Fremtidsmulighederne for disse Staters Landbrug jo ere af den største Interesse for Evropa og specielt for dettes Landbrug, skal jeg her fremhæve nogle Momenter til deres Belysning*). Det kan dog kun blive ret brudstykkeagtigt, thi Tidens Korthed og Pladsens Knaphed forbyde en mere udførlig Behandling af Æmnet. Af de nævnte Lande skal jeg først berøre Ruslands landøkonomiske Forhold.

Ruslands Landbrug kan utvivlsomt gøre store Fremskridt. Som bekendt ejer dette Land i sin Midte betydelige Strækninger — den saakaldte sorte Jord —, der høre til Verdens frugtbareste, men som dog give betyde-

*) Til den efterfølgende Fremstilling har jeg benyttet forskellige Skrifter, fremmede Fagblade, Landenes officielle Statistik og flere Indberetninger, bl. a. de af Tysklands landøkonomiske Attachéer afgivne Beretninger.

ligt mindre Udbytte, end der sædvanlig faas af Evropas Jorder. Det er altsaa tænkeligt, at Rusland kan komme til at producere meget mere Korn end nu, blot ved en bedre Dyrkning, uden Udvidelse af det dyrkede Areal. Men en anden Sag er det, om der foreløbig er Udsigt til, at den russiske Bonde vil slaa ind paa denne bedre Dyrkning. Dette synes ret tvivlsomt, thi Landbruget har flere store Vanskeligheder at overvinde, før man kan vente, at det vil forlade det nuværende primitive Standpunkt.

Kendere af Ruslands Landbrug nævne 3 Hovedgrunde til dets usle Standpunkt: Jordfællesskabet, Skattestrykket og særlig Bondestandens lave Kulturstandpunkt.

Alle en Landsbys Beboere — »Miren« — eje, som bekendt, i Forening Jorden, der som Regel hvert 9. Aar fordeles mellem Bønderne ved Lodtrækning, saaledes at hver Familje faar sine Vange blandede mellem hverandre. Disse maa dyrkes paa samme Tid og Maade, og der træffes paa Fællesmøder Bestemmelse om, hvad og hvornaar der skal saas og høstes. Bønderne holde sejt fast ved denne Ordning, der selvfølgelig beforder gammel Slendrian, og saa længe den vedvarer, vil alt Fremskridt kun kunne gaa saare langsomt for sig.

Ogsaa de høje Skatter, Bønderne maa udrede, hindre Fremskridtet. Dertil kommer, at Kommunens Medlemmer ere solidariske m. H. t. Skattebetalingen, men dette medfører, at de flittige komme til at betale for de dovne, hvorved Arbejdslysten hæmmes. Mest hindres dog ethvert Fremskridt ved Befolkningens lave kulturelle Standpunkt. Da den sidste Folketælling fandt Sted (1897), kunde 79 pCt. af Befolkningen hverken læse eller skrive. Landbefolkningens Uvidenhed er overordentlig stor, og derfor hænger den russiske Bonde sædvanemæssig og sejt fast ved gamle Fremgangsmaader og Fællesbesiddelsen. Der gøres af Regeringen meget for at udlevere gode Landbrugsredskaber, og i flere Egne er der indført ikke faa, men Bønderne foretrække de gamle og daarligere, hjemmelavede Redskaber for de dyrere og mere

komplicerede udenlandske. I en Indberetning fra Rusland fra Juni 1906*) hedder det bl. a.: »En meget væsentlig Hindring for en endnu større Udbredelse af saadanne Maskiner og Redskaber er sikkert sammes relative høje Pris, Manglen af Instruktører til at forklare Bønderne Brugen af de efter deres Dannelsestrin tit alt for indviklede Mekanismer, hvorfor man hyppig, og det endog af og til paa Godserne, kan se en Maskine til 2—300 Rubler henstaa urørt, fordi ingen har kunnet forklare Folkene Anvendelsen deraf.«

Derfor mene kyndige, at før der kan blive Tale om Fremskridt, maa Indførelsen af Skoletvang og Oprettelsen af gode Skoler, Ophævelse af den kommunale Fællesbesiddelse, Indrømmelse af en udstrakt Kredit til Anskaffelse af Agerdyrkningsredskaber og vidtgaaende Reforme m. H. t. Jordens Drift gaa forud. Men til alt dette kræves Tid og Penge.

Naar Reformerne komme, og engang ville de selvfølgelig komme, behøve de imidlertid ikke at føre til et Opsving i Konkurrencen. Vel udfører Rusland betydelige Mængder af Korn, og Udførselen har været noget i Fremgang, hvad følgende Tal vise. Kornudførselen var i 100 Kg.:

1886—90	68,977,000		1896—1900	72,754,000
1891—95	72,271,000		1901—1905	82,066,000

Men i Virkeligheden er der ikke Overflod paa Korn i Rusland. Man har beregnet, at naar Udførselen og Saa-sæden fradrages, bliver der ca. $\frac{1}{3}$ mindre Korn tilbage til Mennesker og Dyr, end hvad t. Eks. Tyskland har til Raadighed, og det tiltrods for, at der i Rusland avles langt færre Kartofler og spises meget mindre Kød end i Tyskland. Der er i Rusland et Mundheld, der siger, at »hvad Bonden sælger, sælger han fra sin Mave«, han sælger af Fattigdom, han er tvungen til at indskrænke sit Forbrug

*) »Meddelelser fra Udenrigsministeriet«, 1906, S. 585.

til det mindst mulige. »Den fysiske Hunger hos Bønderne er en normal Fremtoning,« siger en med russiske Forhold kendt Mand. Derfor er der ogsaa mange, der mene, at naar Landbruget engang kommer under Udviklingens Lov, vil der med den derved følgende større Velstand resultere et saa stærkt forøget Hjemmeforbrug, at det vil neutralisere den Tendens, Udførselen ellers vilde have til at stige.

Hvad der til Tider i høj Grad har svækket det russiske Landbrugs Konkurrencedygtighed, ere de periodisk tilbagevendende Misvækstaar. I de 15 Aar 1884—98 havde Rusland 6 Gange Misvækst, og Misvækstaarene synes snarest at blive hyppigere end at aftage. Grundene hertil maa søges i Rigets udprægede Fastlandsklima, Landbrugets primitive Tilstand og den — trods Fredsskovbestemmelserne — Formindskelse af Skovene, som har fundet Sted i et halvthundrede Aar.

Endnu skal jeg blot fremdrage et Forhold, som maa tages med i Betragtning, naar Fremtidsmulighederne drøftes, nemlig Industriens stærke Udvikling. Det danske Generalkonsulat i St. Petersborg skriver i sin Indberetning for Aaret 1905 bl. a.: »I de sidste Aaringer have den russiske Handel og Industri taget et saadant Opsving, at man i Rusland nu ikke mere tør se en Landbrugsstat alene, men maa regne med den Omstændighed, at det er rykket frem i Industrilandenens Rækker.« Den 6. Maj 1905 blev Landbrugsministeriet ophævet og den 27. Oktober s. A. blev der oprettet et Ministerium for Handel og Industri — et Tidernes Tegn!

Rusland har i mange Aar været, er stadig og vil vel i lange Tider vedblive at være en haard Konkurrent til det øvrige Evropas Landbrug. Men naar man undertiden ser den Paastand fremsat, at dette i Fremtiden kan vente sig en endnu langt haardere Konkurrence fra det russiske Landbrug, synes denne Paastand dog at være noget tvivlsom, og der kan altsaa anføres ret vægtige Grunde imod den.

De forenede Staters Kreaturstyrke er i Nutiden vokset ikke blot absolut, men ogsaa relativt, derimod er Høstudbyttet af de 5 Hovedkornsorter forholdsvis aftaget. Pr. Indbygger anslaaes saaledes Udbyttet af Hvede og Majs i Kilogram til:

	Hvede:	Majs:
1876—80	232	777
1881—85	222	766
1896—1900	216	716

Det er fornemlig disse 2 Kornsorter, Fristaterne udføre. Deres Eksport heraf udgjorde:

	Hvede	Hvedemel	Majs
	Mill. bush.	Mill. barrels.	Mill. bush.
i Gennemsnit af 1898—1902	135.3	17.8	159.3
1903.....	114.2	19.8	74.8
1904.....	44.2	17.0	55.9
1905.....	4.4	8.8	88.8

Udførselen svinger selvfølgelig betydeligt fra det ene til det andet Aar, men at den har kulmineret og er i sin Nedgang er dog vistnok sikkert. Det er Fristaternes stærke Befolkningsforøgelse, der her gør sig gældende, Tilvæksten er ca. 2 pCt. aarlig og Folketallet, som i 1870 var 38 Mill., var i 1900 godt 80 Mill. eller omtrent som Englands og Frankrigs tilsammen. Den umaadelige Udvidelse af det dyrkede Areal, som fandt Sted i Tiden fra 1870—84, er nu omtrent neutraliseret af den stærkt voksende Befolkning, medens den billige og gode Præriejord nærmest er optagen. I Veststaterne kunde man i 70'erne og 80'erne faa gratis eller i alt Fald meget billig Jord, nu er Acren sine 50—70 Dollars værd, og i Ohio, Illinois, Indiana og Kentucky skal den ofte være stegen til 100—120 Doll. Vel er der endnu store Strækninger af Prærien, der ere ukoloniserede, men enten er Jorden

af daarligere Beskaffenhed, eller den maa først gøres skikket til Korndyrkning ved Vandingsanlæg. »Under saadanne Forhold — hedder det i en Konsulatsberetning fra New York — mindskes naturligvis Eksporten Aar for Aar, hvad der særlig gælder Hveden, og i Aar (3: 1904) er man endog naaet til det Punkt, at Hvedetolden er begyndt at blive effektiv, idet Møllerne have maattet importere kanadisk Hvede.«

Udførselen af Dyr og dyriske Produkter belyses af følgende Tabel. Der udførtes:

	Gennemsnit af 1898—1902	1903	1904	1905
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Hornkvæg	415,627	402,178	593,409	567,806
Heste.....	69,384	34,007	42,001	31,822
Faar	225,079	176,961	301,313	268,365
	Mill. lbs.	Mill. lbs.	Mill. lbs.	Mill. lbs.
Smør	20.7	8.9	10.7	10.0
Ost.....	41,4	18,9	23.3	10.1
Oksekød, fersk	307.9	254.8	299.6	236.5
— salted or pickled	48.4	52.8	57.6	55.9
— canned	50.2	76.3	57.5	66.7
Svinekød, fersk.....	30.9	21.0	18.6	14.9
— salted or pickled	112.8	95.3	112.2	118.9
Bacon	512,8	207.3	249.7	262.2
Skinker.....	200.9	214.2	194.9	203.5
Svinefedt (lard)	652 4	490.8	561.3	610.2

Som man ser, er der Fremgang i Udførselen for nogle Varers Vedkommende, men Stilstand eller Tilbagegang for andres. Sandsynligheden taler vel nu for, at Industriens stærke Udvikling — de industrielle Arbejders Tal er fordoblet fra 1880—1900 — og Byernes enorme Tilvækst — i 1870 talte de ca. $\frac{1}{5}$ og i 1903 ca. $\frac{1}{3}$ af

den hele Befolkning — vil gøre deres Indflydelse stærkere og stærkere gældende og derved formindske Udførselsmulighederne. Det er karakteristisk, at i de østlige Stater, the North Atlantic Division, har Landbruget skiftet Karakter i det sidste Tiaar, det kan nu ikke længer forsyne Befolkningen med de fornødne Mængder Korn, Kød og Smør, men i stigende Grad maa disse Fødemidler hentes vest fra. Øststaternes Landbrug har nu særlig lagt sig efter Produktioner til Storstædernes Forsyning, Mælk og Fløde, Frugt, Grøntsager, Fjerkræ, Æg o. fl. I det yderste Vesten skal der ligeledes være en stærk industriel Udvikling, og Byer selv paa 50000 Indbyggere og derover fordoble deres Tal paa 5—10 Aar. Der er for nylig af *the Chief Clerk* i Folketællingsbureauet udgivet nogle Tabeller, der godtgøre, at det ikke blot er i de østlige, men ogsaa i de vestlige Stater, at Bortvandringen til Byerne har taget store Dimensioner. I Tiden fra 1900—1905 er f. Eks. i Kansas Befolkningen aftaget i 44 af de 105 Distrikter (counties), Staten tæller, og i Iowa er den gaaet tilbage i 77 Distrikter. I Forbindelse hermed staar den Vanskelighed, mange Farmere have med at forskaffe sig tilstrækkelig Arbejdskraft under Høsttiden, og amerikanske Aviser have i Fjor drøftet Betimeligheden af, at der med offentlig Understøttelse oprettes smaa Ejendomme (small holdings) for derved at hjælpe de større Farmere til Arbejdskraft i de travle Aarstider*).

Langt mere end de Forenede Stater synes Kanada at eje Muligheder for en voksende Udførsel af Landbrugsprodukter. Økonomisk-geografisk falder Kanada i 3 Dele: 1) den østlige Del, det gamle Kanada, gaar fra det atlantiske Hav, følgende St. Lorenzflodens Løb og adskilt ved de store Søer fra Fristaterne; 2) den midterste Del naar til Rocky Mountains, den omfatter Provinsen Manitoba og de 4 »nordvestlige Territorier«; 3) Vest for Rocky Mountains findes British Columbia, endnu for en stor Del dækket af Urskove og rigt paa Ertslejer.

*) Jvfr. *Agricultural Gazette* for 6. August 1906.

Det østlige Kanada omfatter 5 Provinser, af hvilke kun en lille Del er opdyrket; kun en Strækning, der løber parallelt med Unionen, og som sjældent er mere end 60—70 km. bred, er under landøkonomisk Kultur. Det opdyrkede Land er her fravristet Urskoven. Egnene nord for den smalle Kulturstrimmel have fattige Jorder, saa en videre Rydning næppe vil lønne sig mere. Paa Grund af Konkurrencen med Vesten ere Kornarealerne i Østkanada aftagne i Nutiden (Hvedearealet i Ontario var i 1892 1.62, i 1898 1.44 og i 1906 0.96 Mill. acres). Nu lægge Farmerne sig mere efter Kvægavl, og Udførselen af Dyr og disses Produkter er vokset stærkt i de senere Aar. Det er hovedsagelig Østkanada, der er Evropas Leverandør af animalske Varer. Der har imidlertid udviklet sig en anelig Industri — Savmøller, Papirfabriker, Udnyttelsen af Mineralrigdomme m. m. —, som vedblivende er i stærk Fremgang, og med hvis voksende Forbrug der derfor maa regnes.

Den midterste Del af Kanada kommer specielt i Betragtning, hvad Kornudførselen angaar. Her findes, særlig i Manitoba, de egentlige Hvedeegne, der ere udvidede i høj Grad og som navnlig i de 4 nordvestlige Territorier ville kunne udvides yderligere. Der bygges for Tiden paa en Jærnbane fra Moncton i New Brunswick til Port Simpton, den vil blive færdig i 1911 og ventes at blive af stor Betydning for Opdyrkningen af det indre. Som følgende Tal vise, ere Kornarealerne mange Gange fordoblede i Nutiden. Der dyrkedes

i Manitoba af:

	Hvede	Havre	Byg
	acres.	acres.	acres.
1883	260,482	215,431	60,281
1903	2,442,873	855,431	326,537

i de 4 nordvestlige Territorier:

1898	307,580	105,077	17,092
1903	837,234	440,662	69,667

Det er om denne Del af Kanada, at den amerikanske Hvedesagkyndige, Mr. Snow, siger i en Indberetning af 5. Oktober 1905, at det i det kommende Decennium vil blive Evropas Hovedleverandør af Hvede og komme til at indtage den Førerstilling, som de Foren. Stater indtog i den sidste Fjerdedel af forrige Aarhundrede.

Men enhver Medalje har sin Advers og sin Revers, og Reversen er her den Mangel paa tilstrækkelig Arbejds-kraft, som nu synes at gøre sig stærkt gældende. Stig-ningen i Hvedearealerne har nødvendiggjort, at der hvert Aar maa hentes flere og flere Høstarbejdere fra Østen, i de sidste Aar 20—30000 aarlig. Men med Industriens stærke Udvikling i Østen bliver det stedse vanskeligere at faa den tilstrækkelige Arbejdsstyrke herfra, og Arbejder-spørgsmaalet bliver stadig vanskeligere. I Beretningen 1903 fra Landbrugsdepartementet i Manitoba anføres, at Manglen paa Landarbejdere i væsentlig Grad har hæmmet Landbrugets Udvikling i de senere Aar. »Det er meget let — hedder det — at udvide Hvededyrkingen, men der mangler Kræfter til at faa Høsten indbjerget.« Man taler nu om at indføre japanesiske Arbejdere, men den almindelige Stemning mod den farvede Arbejder er i Kanada lige saa stærk som i Australien.

I hvilken Udstrækning og hvor hurtigt Midtkanadas rige Udviklingsmuligheder for Kornavl ville blive udnyttede, vil derfor sikkert i meget væsentlig Grad afhænge af, om det lykkes at tilvejebringe den fornødne Arbejdskraft.

De Forventninger, der have været knyttede til Ud-førselen af Dyr og disses Produkter fra de nordvestlige Territorier, ere hidtil ikke gaaede i Opfyldelse. »At Kvægbestanden Aar efter Aar er forringet, er en Kends-gering,« beretter Landbrugsministeriet i 1902. Men og-saa Eksporten til Evropa af Korn fra den vestligste Del af Territorierne synes at være for kostbar, og Farmeren i Alberta udfører nu ikke længere Korn til Østen. Det er imidlertid saa heldigt for ham, at han i stigende Grad synes at kunne finde Afsætning mod Vest.

Først til den 3. Del af Kanada, til Provinsen British Columbia, vest for Rocky Mountains. I denne Provins naar Bybefolkningen nu op til 40 pCt. af Befolkningen, den er fortrinsvis beboet af Industriarbejdere, og allerede nu maa den indføre Landbrugsprodukter fra Midtkanada. Naar Provinsens uhyre mineralske Rigdomme ere bragte for Dagens Lys, mener man, at den vil blive den rigeste af alle Kanadas Provinser med en vældig Industri.

Dernæst haaber man at finde en voksende Afsætning i det Land, der for den kanadiske Farmer er det fjærne Vesten, men for os det fjærne Østen, nemlig Japan. Vel er Japan et udpræget Landbrugsland, hvis Høstudbytte er stigende, dog ikke stærkt nok til at dække det stigende Forbrug, og Japan maa derfor indføre store Mængder Ris, særlig fra Indien. I Nutiden begynder imidlertid Hveden at konkurrere stærkt med Risen som Næringsmiddel, og da al dyrkelig Jord, praktisk set, er under Plov, mener man, at Indførselen af Hvede maa stige. Ogsaa af Husdyravlens Produkter vil Japan sandsynligvis behøve en voksende Import. Husdyrbrug af nogen Betydning findes her ikke, og paa Grund af religiøse Forskrifter har Forbruget af Kød hidtil været ganske minimalt. Men der skal for Tiden foregaa en tydelig Forskydning i Japanernes Levemaade, med den stigende Indvandring til Byerne, som ogsaa finder Sted i dette fjærne Øland, vokser Befolkningens Fordringer til Livet, og efterhaanden som Erhvervslivet omformes i industriel Retning, vil Japan blive nødsaget til ved Indførsel at dække sit Forbrug af Landbrugsprodukter. Kanada haaber derfor at finde et nyt og stort Marked i det yderste Østens Kejserdømme, hvortil der allerede nu sendes stigende Mængder Smør fra de nordvestlige Territorier.

Følgende Tabel viser den stærke Vækst, der har været i Kanadas Udførsel af de fleste Landbrugsprodukter.

Der udførtes af:

	Bacon	Skinker	Kød, al Slags
i 1890....	7.2 Mill. lbs.	0.3 Mill. lbs.	10.3 Mill. lbs.
- 1900....	132.2 —	2.9 —	143.5 —
- 1904....	124.1 —	3.9 —	160.9 —
	Æg	Smør	Ost
- 1890....	12.8 Mill. Dus.	1.9 Mill. lbs.	94.3 Mill. lbs.
- 1900....	10.2 —	25.3 —	186.0 —
- 1904....	5.8 —	24.6 —	234.0 —
	Heste	Hornkvæg	Faar
- 1890....	16,550 Stkr.	81,454 Stkr.	315,931 Stkr.
- 1900....	10,058 —	205,524 —	459,944 —
- 1904....	2,395 —	157,417 —	364,053 —

Hvede og Hvedemel

1880	7,541,164 bush.
1890	940,219 —
1900	20,365,393 —
1901	14,867,133 —
1902	31,098,000 —
1903	38,888,006 —
1904	24,055,528 —

Der var en Tid, da den evropæiske Landmand frygtede Australiens Konkurrence mere end noget andet Lands, men denne Frygt har efterhaanden tabt sig. Selvfølgelig maa man regne med Konkurrencen fra den 5. Verdensdel, der til Tider kan føles besværlig nok, men det australske Landbrug kan til andre Tider have saa store Vanskeligheder at kæmpe med, at dets Konkurrence har tabt Skræmmebilledets Karakter. Klimatiske Vanskeligheder af forskellig Art, særlig Regnmangel og hede Vinde, gøre ofte Landbruget stort Afbræk, Mangelen af høje Bjerge og store Skove formindsker Flod- og Kildevandet i betydelig Grad, sejlbare Floder mangle næsten helt, de fleste Vandløb tørre ind om Sommeren, og de underjordiske Kilder ere ofte ikke meget anvendelige.

Dertil kommer, at Australien i høj Grad savner en dygtig, nøjsom Befolkning, der kan opdyrke Landet og

udnytte dets Produkter. Man er for en stor Del henvist til den udenlandske Afsætning, men denne besværliggøres ved de slette Arbejderforhold og den store Afstand fra Verdensmarkedet. Australien ligger saa at sige paa Vragten af Jordkloden, Afstanden fra Melbourne til London via Suezkanalen er 20600 Kilometer.

Hvedeavlen er gennemgaaende lønnende, Hvedearealet er fordoblet fra 70'ernes til 90'ernes Slutning, og det vil sikkert yderligere blive udvidet. Men den australske Hvededyrkers Stilling er mindre gunstig end Landmændenes i mange andre Hvedelande. Allerede nu er gammelt Hvedeland dyrt, Lønningerne og Fragterne ere høje, Hvedens Godhed og Høstens Udbytte ere meget svingende, og de klimatiske Forholds Uberegnelighed synes at formindske Energien og Foretagelsesaanden*).

Hvad Kvægavlen angaar, gør man sig nu store Anstrængelser for at oparbejde og forbedre den (bl. a. ved Indførelsen af engelske Avlsdyr) og bringe den op til dens tidligere Størrelse. Den store Tørkeperiode i Slutningen af forrige Aarhundrede bevirkede nemlig, at Kreaturerne døde bort i Millionvis — Tabet af Faar anslaaes saaledes til ikke mindre end 50 Mill. Stkr.**). 1902 var atter et meget slemt Tørkeaar, og i dette og de følgende Aar gik Kvægbestanden i Queensland (den vigtigste Kvægavlsstat) ned fra 11 til 7 Mill. Stkr. og Faarebestanden i Ny Syd-Wales fra 61 til 26 Mill. Stkr.

Der gøres ogsaa meget for at oparbejde Mejeribruget, men den australske Mejerist har store Vanskeligheder at overvinde for at kunne producere Smør af god Kvalitet. Først ere Afstandene saa store, at det for de fleste Koholdere er umuligt at bringe Fløden til Mejeriet hver Dag, det sker som Regel kun 2, højst 3 Gange ugentlig; det varme Klima er en anden Vanskelighed, Is kendes ikke, og Køleanlæg ere for kostbare for den enkelte

*) Australien maa undertiden selv indføre Hvede.

**) I Begyndelsen af 90'erne var Faaretallet 125 Mill., i 1902 gik det ned til 74 Mill.

Landmand. Hvad der skader Smørrets Salg, er Produktionens Foranderlighed, hvad Mængden angaar, og heri ere de regelmæssig tilbagevendende Tørkeperioder Skyld. »Men dette bevirker, at det australske Smør, som i de sidste Aar ogsaa udføres til Sydafrika, paa de engelske Markeder betragtes som »et Urolighedselement«, der ofte bringer Forstyrrelse i Markedet og ikke sjældent umuliggør Beregningen for Fremtiden*).

Australien har endnu et Areal paa ca. 420 Mill. ha, d. v. s. over Halvdelen af Landet, der henligger ubenyttet. Vel er der meget heraf, som ikke egner sig til Opdyrkning, men der findes dog store Strækninger, der vente paa at komme under Ploven. Opdyrkningens Hurtighed vil afhænge af mange Forhold, først og fremmest af Bjærgværksdriftens Udvikling og den deraf afhængige Befolkningstilvækst. Sagkyndige mene imidlertid, at man vistnok maa regne med en langsom Opdyrkning af Landet. Kvægavlens Udvikling antages at ville gaa hurtigere for sig, navnlig naar de artesiske Kilder blive mere udnyttede, Kreaturtallet vil sikkert blive bragt op til den tidligere Højde, og de nuværende gode Priser ville opmuntre hertil. Man haaber i Australien paa en udvidet Eksport af Dyr og animalske Produkter, ikke mindst til Østasien, Sydafrika og Stillehavssøerne. I Sydafrika er der kun en forholdsvis lille Del af Landet, hvor der kan drives Agerbrug uden kunstig Vanding, der behøves en stigende Indførsel af Korn, Kød, Smør og andre Næringsmidler, som for den væsentligste Del hentes fra Australien. I de sidste Aar er saaledes Hovedmassen af det udførte australske Oksekød gaaet til Sydafrika, ligesom der sendes stigende Smørmængder hertil og til Østasien. Der udførtes t. Eks. fra Victoria i 1904 ca. 38¹/₂ Mill. lbs. Smør, heraf over 10 Mill. til Asien og Afrika.

*) Jvnfr. G. Grotenfelt: Uppgifter om den engelska Marknaden för Mejeriprodukter och Margarine under 10-årsperioden 1896—1905. (Helsingfors 1906.)

Følgende Tabel belyser Udførselen af forskellige Landbrugsprodukter fra de egentlige Landbrugsstater. Der udførtes fra:

	Ny Syd- Wales	Victoria	Queens- land	Syd- Au- stralien	Ny- Zealand	
Af	i 1000 lbs.					
Bacon og Skinker ..	1889	119	184			
	1896	243	1,734			
	1902	243	3,429			
	1903	461	3,239			
Smør	1889	612	919	22	513	3,795
	1896	2,707	19,795	14	903	7,135
	1902	2,939	15,343	553	763	25,399
	1903	10,649	27,904	1,223	1,295	28,510
	1000 bush.	1000 tons		1000 cent.	1000 bush.	
Hvede	1889	138	11		638	2,694
	1896	588	11		273	453
					1000 qrs.	
	1902	3,537	103		523	195
1903	792	15		317	72	
	i 1000 Stkr.					
Heste	1889	3	6	$\frac{1}{2}$		
	1896	8	10	6		
	1902	14	$8\frac{1}{2}$	9		
	1903	10	9	12		
Hornkvæg..	1889	83	24	175		
	1896	46	17	273		
	1902	39	13	35		
	1903	43	81	79		
Faar	1889	1,217	627	312		
	1896	744	160	900		
	1902	1,700	341	140		
	1903	761	1,455	278		

Af Evropas store Forraadskamre er der endnu kun Argentina tilbage at omtale, hvis Landbrug har været i saa stærk en Udvikling, at det er uden Sidestykke baade i den gamle og den ny Verden.

Argentina omfatter ca. 295 Mill. ha Land*). Hundrede Mill. ha ere Skove, Bjerge, Floder og Søer, Sandørkner, Laguner o. lign., 100 Mill. ha egne sig kun til Græsgange og 100 Mill. ha til egentligt Agerbrug. Af det sidste Areal kan Halvdelen opdyrkes, uden at man behøver at tage kunstig Vanding til Hjælp; dette Areal, »den argentinske Hvedezone«, ligger i Provinserne Buenos Aires, Santa Fé, Córdoba og Entre Rios samt i Territoriet Pampa Central; den anden Halvdel behøver kunstig Vanding for at opdyrkes, og dels herfor, dels fordi dette Areal ligger fjærnt fra Kysten, vil Dyrkning af Hvede her kun komme i Betragtning for det lokale Forbrug.

Sagkyndige anse det for sandsynligt, at ca. 20 Mill. ha af den egentlige Hvedezone efterhaanden ville kunne indtages under Hvededyrkning. I Høstaaret 1905—06 blev der dyrket 6 Mill. ha med Hvede mod ca. 2 Mill. ha i 1895, i det sidste Tiaar er Hvedearealet altsaa blevet 3 Gange større, medens det endnu kan blive 3—4 Gange fordoblet. Samtidig mener man, at der maa regnes med et stigende Gennemsnitsudbytte. I de sidste 13 Aar har dette været ca. 751 Kg. pr. Hektar, medens der fremtidig maa regnes med ca. 1000 Kg. Hvis disse Beregninger ere rigtige, vil Argentina altsaa være i Stand til at fem- eller seksdoble sin Hvedeproduktion.

I Hvedezonen dyrkes foruden Hvede særlig Majs (i 1905—06 ca. 2,964,000 ha), Hør (i 1904—05 ca. 1,667,000 ha) og Lucerne (Alfalfa). Lucernens Dyrkning har saa at sige været Betingelsen for den stærke Forøgelse, der har fundet Sted i Kvægavlen, idet Lucernen ved sin Evne til at sende sine Rødder dybt ned i Jorden til de

*) Argentina er større end Danmark, Norge, Sverige, Tyskland, Frankrig, England, Belgien, Holland, Schweiz og Italien tilsammen.

vandførende Lag har sat Landmanden i Stand til at indtage store, øde og tørre Strækninger under Kultur. Rug, Byg og Havre, Bønner, Ærter og Kartoffler dyrkes kun lidt i Hvedezonen.

I den nordlige Del af Argentina, der ligger i eller grænser op til den subtropiske Zone, dyrkes fornemlig Tobak, Sukkerrør, Bomuld m. m. Man venter, at Tobakken ved en mere rationel Dyrkningsmethode og en bedre Behandling af de høstede Blade fra en Import vil blive en Eksportartikel. I 1890'erne gik Argentina over fra at indføre til at udføre Sukker, og Bomuldkulturen menes at have en stor Fremtid for sig.

En Tredjedel af Arealet, eller ca. 100 Mill. ha, egner sig særlig for Kvægavl. Kreaturbestanden er baade kvantitativt og kvalitativt (engelske Avlsdyr) gaaet stærkt frem i Nutiden. Fra 1888 til 1901 er den vokset

af Hornkvæg	fra 22.0 Mill. Stkr.	til 30 Mill. Stkr.		
- Heste	- 4.2 — —	- 5.6 — —		
- Faar	- 66.7 — —	- 120 — —		
- Svin	- 0.4 — —	- 0.8 — —		

Sagkyndige mene, at naar man tager Hensyn til de Græsgange, der endnu ville kunne tages ind til Brug for Kvægavlen, vil Bestanden af Hornkvæg kunne firdobles, af Faar seksdobles og af Heste tidobles. Men hvor hurtigt dette vil kunne ske, er rigtignok et andet Spørgsmaal. Hidtil have kun Storbedrifter (Estanzia) været lønnende, men de kræve betydelig Kapital, thi de nødvendige Indhegninger for Kvæget koste pr. løbende Kilometer med 5—7 Traade 450—550 Kr., og der kræves store Summer til Anskaffelsen af en passende Kvægbestand af hjemlig Race eller af Krydsninger. For Kvægets Forbedring er der gjort meget i det sidste Aarti.

Mejeribruget blev for indtil kort Tid siden behandlet ret stedmoderligt. I 1890 kom den første Centrifuge til Argentina, i December 1894 ankom det første argentinske Smør (5 Cwt.) til London, hvor der fra 1897 er bleven sat en selvstændig Notering for det. Landet synes at

have udmærkede Betingelser for at blive et Mejeriland par excellence, og det argentinske Smør vil vistnok erobre sig en stedse mere betydningsfuld Plads paa det engelske Marked. For det skandinaviske Smør vil det blive en særlig farlig Konkurrent derved, at det fornemlig ankommer i Vintermaanederne og trykker Priserne ned paa en Aarstid, da de have været fordelagtige for det skandinaviske Smør.

Nu er det imidlertid muligt, at der efterhaanden paa andre Steder vil blive lagt voksende Beslag paa det argentinske Smør. »Smørforbruget i Argentina stiger i høj Grad,« hedder det i en Konsulatsberetning fra Buenos Aires, i 1905 udførtes der store Mængder Smør til Sydafrika, og det ventes, at Brasilien vil blive et naturligt og stort Smørmarked for Argentina.

Ogsaa af andre Landbrugsprodukter udfører Argentina nu voksende Mængder til forskellige Stater udenfor Europa. For nylig er der sat en direkte Dampskibslinje, beregnet for Landbrugsvarer, i Gang mellem Buenos Aires og New York, til Brasilien udførtes der i 1905 362 Mill. Pund Hvede og 206 Mill. Pd. Hvedemel, til det agerbrugsfattige Chile eksporteres stigende Mængder Korn og levende Dyr, og man venter, at denne Udførsel vil tage et betydeligt Opsving, naar Transandino-Banen, der forener de 2 Lande, bliver færdig.

Følgende Tabel belyser Argentinas Udførsel af forskellige Landbrugsprodukter. Der udførtes af:

Smør:

1891	1.3 Tons	1903	5,330.0 Tons
1896	903.1 —	1904	5,294.0 —
1901	1,510.2 —	1905	5,393.0 —

Hvede

i Gennemsnit af:

1870—74	74 Tons	1900—03	1,291,888 Tons
1880—84	34,456 —	1904	2,400,000 —
1890—94	761,989 —	1905	2,868,000 —

Levende Kvæg: Levende Faar:

	Stkr.	Stkr.
1897	238,121	504,128
1900	150,550	198,102
1903	181,860	167,747
1905	263,000	(heraf gik 182,000 Stkr. til Uruguay og 34,000 Stkr. til Brasilien).

Oksekød: Faarekød: Andet Kød:

	Tons.	Tons.	Tons.
1897	4,241	50,894	36,936
1900	24,590	56,412	17,538
1903	85,520	78,149	16,129

Vende vi efter denne Udflugt over Verdenshavene atter tilbage til det evropæiske Landbrug og dets Udsigter, er der foruden de alt fremdragne Faktorer endnu flere, der ville kunne indvirke paa disse Udsigter. Saaledes den fremtidige Guldproduktions Størrelse, Fragtsatsernes Højde, Transportmidlernes Udvikling m. fl., men Tiden forbyder mig at komme nærmere ind herpaa. Hvad der er fremdraget, synes imidlertid at give et Haab om, at de oversøiske Landes fremtidige Konkurrence ikke vil blive saa haard for det evropæiske Landbrug, som 70'ernes, 80'ernes og tildels 90'ernes Konkurrence var det. Dertil kommer, at dets Dygtighed og indre Kraft sikkert nu er større end for 20—30 Aar siden. Fremdeles har der i den sidste halve Snes Aar dannet sig store Verdensindustricentra — foruden Storbritannien nu Tyskland og de Forenede Stater, snart ogsaa Japan —, som i stigende Grad ville paavirke Verdenshandelen med Landbrugsprodukter. I de fleste evropæiske Lande vokser Befolkningen raskere end den landøkonomiske Produktion, og Forbruget af Levnedsmidler stiger uophørligt og stærkt.

Hvis vi gaa en lysere Fremtid i Møde, vil blandt de evropæiske Landbrug Danmarks være et af dem, der vil kunne drage mest Gavn deraf. Dets Beliggenhed nær

ved store og voksende Forbrugsmarkeder er jo eksceptionel gunstig. Tyskland ligger lige udenfor dets Dørtærskel, og medens Afstanden fra Esbjerg til London er ca. 750 Kilometer, er den fra Quebec i Kanada ca. 5600, fra Buenos Aires ca. 11650 og fra Melbourne (via Suezkanalen) ca. 20620 Kilometer.

Det er Produktionen af forædlede, fine og friske Landbrugsprodukter, vor Beliggenhed nær Englands, Tysklands og før eller senere vel ogsaa Sveriges Forbrugsmarkeder henviser os til. Thi paa den forædlede Produktions Omraade vil Samfærdselsmidlernes Udvikling aldrig helt kunne borteliminere Fordelen ved denne vor Beliggenhed, og Konkurrencen vil aldrig kunne blive saa følelig som paa Masseproduktionens. Fortsætter derfor Landbruget i det Udviklingsspor, det nu er inde paa, er der næppe længer Grund til at se mørkt paa dets Fremtid. Thi vinder det frem til at producere Varer af fineste Kvalitet, vil det forhaabentlig komme til at indtage en Slags Monopolstilling, og det vil til en vis Grad kunne hæve sin Produktion op over Konkurrencen og gøre den uafhængig af Strømningerne paa Verdensmarkedet.

Foredraget ledsagedes af følgende Diskussion:

Forpagter Abel: Jeg vil først tillade mig at takke Sekretæren for det gode Foredrag. Jeg vil dog sige, at jeg ikke er enig med Foredragsholderen, idet jeg har kunnet se, at Meningen har været at gøre Landmændene trygge mod den Konkurrence, vi kunne vente i Fremtiden. Jeg er i den Retning af en anden Mening, ganske specielt m. H. t. Rusland. Jeg vil tillade mig at spørge, om den ærede Foredragsholders Udtalelser ere et Udtryk for hans egen, personlige Mening?

Sekretær Hertel: Selvfølgelig er mit Foredrag bygget paa kompetente Meddelelser; der foreligger en Mængde Landbrugsskrifter, Beretninger fra forskellige Lande, officielle Indberetninger og Statistik. Jeg har hverken rejst i Rusland eller i Argentina; men jeg har søgt at drage Kvintessentsen

ud af foreliggende Skrifter og Materiale, som jeg har hentet fra de forskellige Lande.

Forpagter Abel: Jeg er af en anden Mening, specielt naar vi tænke paa Rusland. Jeg vil blot pege paa de 3 Muligheder, som Hr. Hertel nævnede, hvorfor man ikke skulde vente at faa nogen voldsom Konkurrence fra Rusland: det var Fælleseje af Jorden, Bondens Uvidenhed og Skatte-trykket. Jeg tror, vi maa være enige om, naar vi se hen til vort eget Fædrelands Historie, at efter den Tilstand, som nu findes i Rusland, maa der absolut en Gang blive taget fat. Naar man kan sige, at Ejendomsretten nogenlunde er kommen i Orden, saa vil der blive gjort alt muligt fra oven for at bidrage til, at der kan blive Udvikling saa hurtigt som muligt. Rusland maa absolut have bedre Betingelser end noget andet Land, idet de der ganske kunne gaa efter Danmark som Mønster i Retning af de Ting, der ere nævnte. Jeg kan ikke se andet, end at vi gaa en Tid i Møde, som vel ikke er saadan, som den var i 80'erne og 90'erne, men alligevel en Tid, hvor man maa raabe Vagt i Gevær. Jeg er saa gammel, at jeg kan huske den Tid, da vi talte om Amerika som Skræmmebilledet; jeg kan huske, at vi vilde tie det ihjel; man henviste til den umaadelige Afstand. Jeg har været med til at sælge Hvede for 30 Kr. pr. 200 Pd. og i 90'erne for 8 Kr. Den Gang vi solgte Hvede til 30 Kr. — det var i 1875, vi havde store Priser — da havde vi allerede dette Skræmmebillede; der blev talt om Amerika. Men ingen Mennesker ansaa det den Gang for muligt, at det kunde komme til at gaa ud over Danmark, eller at det kunde ødelægge Forretningen for os. Men den Tid kom, da vi solgte Hvede for 4 Øre Pundet i Danmark. Naar nu Rusland kommer til Ro, saa det kan optage Konkurrencen med os, er det sikkert, at det ogsaa vil producere de Produkter, vi nu have vor Hovedindtægt af, altsaa dyriske Produkter. Jeg vil give Hr. Hertel Ret i, at vi nu ere mere belavede paa en Konkurrence end den Gang. Vi havde haft saa gyldne Tider, at Landbruget var sovet ind, saa det ingen som helst Modstandsevne havde til at modtage en saa kolossal Konkurrence. Men jeg tror alligevel, at hvis vi nu se paa Tingene

paa den Maade, at vi ikke vente nogen Overproduktion, ikke vente os disse alvorlige Tider, saa ville vi ikke være forberedte, naar de komme, og det vil blive om ikke just saa galt som i 80'erne, saa dog et forfærdeligt Stød for Landbruget. Ved den sidste Overgangsperiode, da den amerikanske Konkurrence kom frem, gik det saaledes, at de fleste store Landmandshjem bleve lukkede for dem, der vare Besiddere deraf. Derfor vil jeg tillade mig at raabe Vagt i Gevær netop for Tiden, fordi jeg tror, at vi paa ingen Maade maa lulle os i Søvn med den Tanke, at vi ikke gaa en Konkurrence i Møde, som kan blive alvorlig for os, hvis vi ikke paa alle mulige Maader søge Værn til at gaa den i Møde. Jeg ser ingen Fare for, at vi ikke skulde kunne overstaa det, naar der bliver taget fat.

Statskonsulent Arup: Det var egentlig ikke for at svare den foregaaende Taler, jeg vilde have Ordet; men jeg maa dog maaske have Lov til at sige et Par Ord i den Anledning. Jeg tror, der ligger en Misforstaaelse til Grund, idet det netop har været Foredragsholderens Mening at udtale, at der ikke er Fare for nogen nær forestaaende Konkurrence fra Rusland. At Rusland maa komme frem, er klart; men skal Rusland have lige saa lang Tid til sin Udvikling — hvad det rimeligvis skal — som Frankrig fra 1789 til Nutidens Landbrug, saa varer det længe; thi i Rusland staa de nu paa samme Standpunkt, som de gjorde i Frankrig den Gang. Derfor kan Konkurrencen godt komme paa enkelte Punkter, og Hr. Hertels Mening kan ikke være, at den danske Landmand skal falde i Søvn; han skal paa ethvert Punkt være vaagen og se sig for. Men han har faaet en vis Letbevægelighed til at rette sig efter, hvad der er fremme i Tiden og til at slaa om, fordi han er bleven industriel tilligemed at være Landmand.

Jeg kunde maaske i Aften faa min Samvittighed lettet en Smule. Jeg holdt for 12—13 Aar siden et Foredrag her om Kødeksport til Tyskland, eller Tysklands Kødforsyning. Da leverede jeg nogle Tal og paaviste bl. a., hvorledes der var, som Sekretær Hertel har oplyst i Aften, en brat og stærk Overskudsindførsel i 1889. De Tal, som jeg den Gang

leverede, studerede jeg paa atter og atter; men jeg kunde ikke komme til noget andet Resultat. Jeg spurgte andre, der vare kyndigere end jeg; men der var og blev denne voldsomme, bratte Overgang, idet Indførselen i et Aar steg ganske betydeligt. Den afdøde landøkonomiske Forfatter, Økonomiraad Bojsen fra Hamborg, bearbejdede ogsaa disse Tal, efter at han havde set mit Foredrag, og skrev noget lignende. En 3—4 Aar efter var der en tysk Doktor, der skrev i det tyske Landhusholdningsselskabs Tidsskrift ogsaa noget om Tysklands Kødforsyning, og han var øjensynlig kommet til sine Tal ad en anden Vej end jeg, men med samme Resultat. Først nu for 3—4 Aar siden er Spørgsmaalet om Kødforsyningen i Tyskland atter blevet behandlet i en større Afhandling af en tysk nationaløkonomisk Doktor. Deri oplyser han, at den bratte Overgang ganske vist er til Stede, og den er meget betydelig; men den er langt fra saa brat, som den ser ud til. Det ligger i, at i 1888 eller deromkring gik Hamborg med ind under Toldforbundet; Hamborg stod altsaa den Gang som Udland, og derved kom der naturligvis en Omveksling i Forholdet; men i Virkeligheden var der ikke kommet den store Indførsel paa en Gang. Tidligere havde man blot udført til Hamborg, men nu forsvandt denne Udførsel. Jeg har gerne villet rette det i Tidsskriftet; men jeg har tænkt, at det maaske dog havde for lidt Interesse, da Hovedsagen dog er blevet staaende; men saa brat, som det ser ud, er Omslaget paa ingen Maade.

Sekretær Hertel: Maa jeg blot gøre en kort Bemærkning til Forpagter Abel. Jeg har ikke sagt, at jeg troede, eller at jeg havde faaet det Indtryk ved at studere forskellige Kilder, at den russiske Konkurrence havde kulmineret. Jeg er saa heldig at kunne gentage ordret, hvad jeg har sagt, da jeg har mit Foredrag foreliggende trykt; jeg sagde: »Rusland har i mange Aar været, er stadig og vil i lange Tider vedblive at være en haard Konkurrent til det øvrige Evropas Landbrug«. Det, jeg søgte at vise, var, at der kunde gøres ret vægtige Indvendinger mod Frygten for, at Ruslands Landbrug, naar det kom ind under Udviklings Lov, skulde medføre en knugende Konkurrence. Disse Indvendinger har

jeg ikke hørt Hr. Abel imødegaa paa noget Punkt. Jeg kan altsaa kun svare Hr. Abel ved at henvise ham til, hvad jeg har sagt til Forsvar for min Anskuelse.

Forpagter Abel: Jeg kan meddele, at for 1 eller 2 Aar siden holdt Justitsraad Friis et Foredrag her om russiske Forhold. Da var han af samme Mening som Hr. Hertel, at der vilde komme en langsom Udvikling i Rusland. Jeg tilod mig at være af modsat Mening, idet jeg antog, at Udviklingen vilde komme hurtigere, end nogen af os anede. Vi ane ikke her, at det, som her bliver sagt, og som jo bliver refereret, læses et Aar efter i Rusland; i hvert Tilfælde er det gaaet saaledes. For en Maanedes Tid siden har jeg fra en Mand i Rusland faaet et Brev, hvori han skriver, at han har læst denne Forhandling og Diskussion; og da han deraf havde set, hvad jeg havde udtalt, vilde han gøre gældende, at jeg var paa den rigtige Side, men at Justitsraad Friis tog fejl. Han gør den Bemærkning, at Justitsraad Friis kun har færdedes i Østersøprovinserne og de nærmeste Egne deromkring, men ikke i Sibirien, hvor Brevskriveren lever; og han siger, at Sibirien er Ruslands Pengepung. Og da han af dette Foredrag og denne Diskussion har faaet den Opfattelse, at der i Danmark virkelig er Interesse oppe for at gøre noget i Rusland, vil han henlede Opmærksomheden paa, at i Sibirien er det værd at gøre Forsøg; der er mange Penge at tjene. Saa nævner han netop, at jeg havde Ret i, hvad jeg havde sagt, at Udviklingen vilde komme hurtigt. I den Egn, hvor han boede, havde han været i 5—6 Aar, og i den Tid havde Forholdene forandret sig meget; det er i en Del af Sibirien, hvor Smørproduktionen er i Færd med at udvikle sig, fordi Afsætningsforholdene ere blevne gode ved Anlæg af Baner. Han skildrer, hvorledes Landbruget i det hele har udviklet sig fra den Tid, da han kom der; den Gang tærskede de ved at lade Hestene ride gennem Kornet, og de brugte Træplove, men nu kende de baade Damptærskværker, Dobbeltplove og Sachsplove; intet som helst er dem fremmed af Avlsredskaber; i Danmark have vi dem ikke bedre. Han paastaar, at lige saa hurtigt som de projekterede Baner blive gennemførte, vil der over hele Rusland paa store Strækninger

komme en lige saa stærk Udvikling som paa det lille Stykke, hvor han er kendt.

Professor Westermann: Da ikke andre forlange Ordet, vil jeg gerne tilføje et til de 3 Punkter, som Hr. Hertel nævnede som en Betryggelse mod, at den stærke Konkurrence kommer hurtigt, nemlig det, at saa vidt jeg husker er Rusland det Land i Evropa, hvor den stærkeste relative Fødsels-tilvækst findes. Dette kommer ogsaa til at spille en Rolle, særlig naar den store Dødelighedsprocent bringes ned ved den bedre og mere ligelige Ernæring af Befolkningen, der maa forudsættes at blive en naturlig Følge af Landbrugets Udvikling.

Hvis ingen af d'Hrr. ellers have Bemærkninger at gøre, vil jeg, som Mødets Leder i Aften, tillade mig paa Selskabets og specielt paa Tilhørernes Vegne at bringe Hr. Hertel en Tak for det interessante og oplysende Foredrag. Vi ere vante til, naar Hr. Hertel paatager sig at udrede et Emne, at han har noget godt og instruktivt at lægge frem, og vi have alle, er jeg vis paa, det Indtryk, at han ogsaa i dette Tilfælde har samlet et overmaade rigt Materiale og bearbejdet det baade med Omhu og Kritik. Vi have saa meget mere Grund til at vide Hr. Hertel Tak derfor, som han har vidst at forelægge sine Resultater paa en saa koncis og tiltalende Maade.
